SUOMEN 1325 VERKOSTO

1325 – ”Naiset, rauha ja turvallisuus”

MIKSI ASIA ON TÄRKEÄ?

Vuonna 2000 hyväksytyn YK:n turvallisuusneuvoston päätöslauselman 1325 ”Naiset, rauha ja turvallisuus” ja tätä täydentävän seitsemän päätöslauselman tavoitteena on **suojata naisia ja tyttöjä aseellisissa selkkauksissa ja konfliktеissa sekä edistää naisten osallistumista konfliktien ehkäisyyn, ratkaisuun ja rauhanrakennukseen**. **Tavoitteena on edistää naisten ja tyttöjen oikeuksia sekä rauhaa ja turvallisuutta.**

Rauhaa, turvallisuutta eikä kestävää kehitystä voida edistää, jos puolet väestöstä jätetään sivustakatsojiksi. Viimeisen parin vuosikymmenen aikana naisten osuus rauhanneuvotteluiden vetäjinä ja erityisesti rauhansopimusten allekirjoittajina on edelleen muutaman prosentin luokkaa. Naisia on edelleen vähän rauhanrakennukseen liittyvissä korkean tason tehtävissä. Tyttöjen ja naisten oikeudet puuttuvat usein neuvotelluista rauhansopimuksista. Seksuaalista väkivaltaa käytetään sotataktiikkana, josta erityisesti tyttöjen ja naisten on vaikea suojautua. Naisten on myös miehiä vaikeampi päästä oikeussuojan piiriin. Naisten merkityksellinen osallistuminen rauhanneuvotteluihin lisää todennäköisyyttä siitä, että rauhansopimus kestää[1].

SUOMEN KANSALLINEN 1325-TOIMINTAOHJELMA JA SEN TOIMEENPANON PUUTTEITA

Suomella on oma kansallinen 1325-toimintaohjelma päätöslauselmien toteuttamiseksi. Suomi julkaisi ensimmäisen toimintaohjelmansa vuonna 2008 ja päivitti ohjelmansa vuonna 2012. Yhteensä 60 maata on tällä hetkellä tehnyt kansallisen toimintaohjelman päätöslauselmien toteuttamiseksi.

Suomen kansallinen toimintaohjelma on kunnianhimoinen ja se sisältää tavoitteita koskien 1325:ta ja sen eri osa-alueita: konfliktien ennaltaehkäisyä, rauhanneuvotteluja ja rauhanrakennusta, kriisinhallintaa, naisten ja tyttöjen ihmisoikeuksien vahvistamista ja suojelun ja turvallisuuden takaamista, tutkimusta ja viestintää sekä seurantaa ja raportointia**. Jokaiselle tavoitteelle on asetettu omat vastuuministeriöt ja seurantaindikaattorit, jotka mittaavat toimintaohjelman toimeenpanoa suhteessa asetettuihin tavoitteisiin.**

Vuosiraporteissa (2014, 2015) todetaan Suomella olevan näkyvä rooli YK:n ja sen jäsenmaiden keskuudessa tasa-arvokysymysten edelläkävijänä ja asiantuntijana – Suomen tulee lunastaa tämä rooli myös oman toimintaohjelmansa toimeenpanossa siinä määriteltyjen tavoitteiden mukaisesti. **Nyt toimintaohjelman tavoitteiden toimeenpano ei ole kokonaisvaltaista eikä varsinaisia tuloksia ja toimintaohjelman vaikuttavuutta pystytä näyttämään toteen.**

Toimeenpanon merkittäviä puutteita ovat mm.:

- 1325-toimintaohjelman toimeenpanolle ei ole varattu ollenkaan rahoitusta eikä riittäviä henkilöresursseja.
- Toimeenpanosta, sen hidastumisesta tai edistymisestä, ei paikoittain ole lainkaan tietoa. Tämä johtuu vastuutahojen puutteellisesta raportoinnista ja siitä, että raportoidut tiedot eivät ole vertailukelpoisia eri vuosien välillä vaihtelevista raportointikäytänteistä johtuen.

[1] Global Study on the Implementation of United Nations Security Council resolution 1325, 2016, luettavissa: http://wps.unwomen.org

- Vuosiraporttien käsittely on viivästynyt ulkoasiainvaliokunnassa ja v. 2014 raportti käsitellään vasta nyt v. 2016. Ensimmäisen vuosiraportin (v. 2013) käsittely valiokunnassa ei evästänyt valtioneuvostoa toimintaohjelman parempaan toimeenpanoon.
- Vuosiraporteissa keskitytään kirjaamaan kiitettävä määrä aloitteita, puheenvuoroja, toimintoja ja aktiviteetteja, mutta näiden todennetut tulokset ovat vähäisiä eikä näiden vaikuttavuutta ole arvioitu tai raportoitu suhteessa päätöslauselman 1325 tavoitteisiin tai siihen, miten toimintaohjelma on vaikuttanut konflikteista kärsivien naisten asemaan ja oikeuksiin.
- Esimerkkinä toimeenpanon staattisuudesta kertoo, että v. 2015 vuosiraportissa raportoidaan täsmälleen samoja asioita (jopa samoin sanankääntein ja kappalein) kuin Suomen ensimmäisen 1325-toimintaohjelman (2008–2011) tuloksia summaavassa ulkoasiainministeriön epävirallisessa loppuraportissa.
- Toimeenpanon seuraamista hankaloittavat nk. ”baseline”-tutkimuksen ja toimintaohjelmien vaikuttavuusarviointien puute.

SUOMEN 1325-VERKOSTON SUOSITUKSET

Suomi on aloittanut kolmannen kansallisen 1325-toimintaohjelman laatimisen nyt syksyllä 2016. **On tärkeää, että eduskunta evästää valtioneuvostoa kunnianhimoisen ja muutoksia aikaansaavan toimintaohjelman tekemiseen, joka huomioi kahden edellisen 1325-toimintaohjelman ja niiden toimeenpanon puutteet.**

- Ulkoasiainvaliokunnan tulee pyytää lisäselvityksiä Suomen kansallisen 1325-toimintaohjelman vastuutahoilta siitä, miten ne resursoivat 1325-työnsä ja mittaavat 1325-työnsä vaikuttavuutta.
- Ulkoasianvaliokunnan on annettava 1325-toimintaohjelman vastuutahoille suosituksia siitä, miten toimintaohjelman toimeenpanoa voitaisiin parantaa ottaen huomioon nykyisen toimeenpanon puutteet ja tulevan kolmannen toimintaohjelman laadinta.
- Ulkoasiainvaliokunnan on huomioitava, että 1325-toimeenpano ei koske vain ulko- ja turvallisuuspolitiikkaa ja 1325-maabrändin rakentamista ulkomailla vaan myös kansallisia toimia: päätöslauselma 1325 ja kansallinen 1325-toimintaohjelma painottavat myös konflikteista kärsivien naisten ja lasten tarvetta erityissuojeluun, terveydenhuoltoon ja muuhun apuun. Samalla Suomi on heikentänyt kansallisella maahanmuutto- ja turvapaikkapolitiikallaan juuri konflikteista kärsivien naisten ja lasten asemaa ja heidän oikeusturvaansa eikä esimerkiksi väkivaltaa kokeneille naisille voida taata tarvittavia palveluita turvakotien riittämättömän resursoinnin vuoksi. Ulkoasiainvaliokunnan tulee tiivistää yhteistyötä muiden valiokuntien kanssa 1325-asioiden käsittelyssä.
- Ulkoasiainvaliokunnan on huomioitava 1325-toimintaohjelman tavoitteet käsitellessään ulko-, turvallisuus- ja kehityspoliittisia kysymyksiä. Miten ulkoasiainvaliokunta ottaa huomioon 1325:n tavoitteet omissa lausunnoissaan ja mietinnöissään?

Suomen 1325-verkosto on vuonna 2006 perustettu avoin verkosto, johon kuuluu ihmisoikeus- ja tasa-arvotyötä tekeviä järjestöjä, asiantuntijoita ja tutkijoita. Verkoston tavoitteena on YK:n turvallisuusneuvoston päätöslauselman 1325 ja siihen temaattisesti liittyvien päätöslauselmien tavoitteiden edistäminen sekä Suomen kansallisen 1325-toimintaohjelman ”Naiset, rauha ja turvallisuus” toimeenpanon seuranta ja toimintaohjelman tavoitteiden edistäminen. Verkostolla on edustajat mm. ulkoasiainministeriön koordinoimassa kansallisen 1325-toimintaohjelman seurantaryhmässä.

LISÄTIETOA: www.1325.fi

Verkoston puheenjohtaja, prof. Helena Ranta
helena.ranta@helsinki.fi

Verkoston koordinaattori, Sara Haapalainen
sara.haapalainen@unwomen.fi